

Hawliau dinasyddion yr UE yng Nghymru

Dinasyddion yr UE a'u Hawl i Ofal Iechyd am Ddim gan y GIG

Mae'r daflen ffeithiau hon yn cynnwys crynodeb byr o hawliau dinasyddion yr UE i gael gofal iechyd gan y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (GIG) yng Nghymru. Yn y daflen ffeithiau hon, mae 'dinasyddion yr UE' yn cynnwys dinasyddion aelod-wladwriaethau'r UE, yn ogystal â dinasyddion gwladwriaethau'r Ardal Economaidd Ewropeaidd (Norwy, Gwlad yr Iâ a Liechtenstein), a dinasyddion y Swistir.

Yn ogystal, mae'r daflen ffeithiau hon yn ymdrin â hawliau aelodau teuluol nad ydynt yn ddinasyddion yr UE eu hunain, lle mae eu hawl i fyw yn y DU yn deillio o'u perthynas â dinesydd yr UE neu ddinesydd Prydeinig sydd wedi arfer hawliau rhyddid i symud fel gweithiwr, person hunangyflogedig, person hunangynhaliol neu fyfyrwr mewn gwlad yn yr AEE yn union cyn dychwelyd i'r DU¹.

Yn dilyn ymadawiad y DU o'r Undeb Ewropeaidd mae hawliau dinasyddion yr UE ledled y DU wedi newid mewn nifer o ffyrdd.

Roedd rhaid i ddinasyddion yr UE ac aelodau o'u teuluoedd a oedd yn byw yn y DU ar 31 Rhagfyr 2020, ac a oedd yn dymuno aros yng Nghymru, gyflwyno cais i'r Cynllun Preswyllo'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE (EUSS), naill ai am Statws Preswyllydd Sefydlog (caniatâd amhenodol i aros) neu Statws Preswyllydd Cyn-sefydlog (caniatâd i aros am 5 mlynedd). Nid oedd yn rhaid i ddinasyddion Iwerddon na'r rhai a chanddynt ganiatâd amhenodol i aros gyflwyno cais o'r fath. Yn achos dinasyddion yr UE ac aelodau o'u teuluoedd na wnaethant gyflwyno cais, neu sydd â statws Preswyllydd Cyn-sefydlog sydd wedi dod i ben, nid oes ganddynt hawl mwyach i aros yn y DU a dylent gael gafaél ar gyngor cyfreithiol ar frys os ydynt yn dymuno aros yng Nghymru nawr.

Ni chaiff dinasyddion yr UE a gyrhaeddodd y DU am y tro cyntaf ar, neu ar ôl, 1 Ionawr 2021 gyflwyno cais am Statws Preswyllydd Sefydlog na Statws Preswyllydd Cyn-sefydlog. Maent yn cyrraedd fel 'Ymwelwyr Tymor Byr'. Os dymunant aros am fwy nag ymweliad byr o hyd at chwe mis, rhaid iddynt gyflwyno cais am Fisa Tymor Hir (er enghraifft, i astudio, neu i weithio, neu i ymuno ag aelod o'u teulu). Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth am Fisâu Tymor Hir yn:

[Work in the UK – GOV.UK \(www.gov.uk\)](http://www.gov.uk)

Yn achos aelodau o deulu dinesydd yr UE nad ydynt yn dod o'r UE, dim ond os oes ganddynt drwydded deulu'r EUSS eisoes y gallant ddod i'r DU bellach. Nid yw trwyddedau teulu AEE a chardiau preswyl biometrig y DU bellach yn ddilys yn y DU. Bellach, bydd eVisa gan ddinasyddion sydd â cherdyn preswyllo biometrig (BRC) ac sydd wedi cael statws o dan Gynllun Preswyllo'n Sefydlog i'r UE.

Cofnod ar-lein o statws mewnfudo rhywun yw eVisa ynghyd â chofnod o amodau eu caniatâd i ddod i mewn i'r DU neu aros ynddi. Mae hefyd yn caniatáu i unigolyn rannu ei statws mewnfudo â thrydydd partion pan fo angen.

1 Gall 'aelodau teuluol' gynnwys eich priod neu eich partner sifil, eich plant, eich wyrion/wyresau a'ch gorwyrion/gorwyresau dan 21 oed, eich plant dibynnol dros 21 oed, eich rhieni, eich teidiau a'ch neiniau, eich hen deidiau a hen neiniau dibynnol, a rhai partneriaid dibriod a pherthnasau dibynnol eraill (pan fo Swyddfa Gartref y DU wedi rhoi tystysgrif cofrestru 'aelod o'r teulu estynedig').

Dinasyddion yr UE sydd â Statws Preswlydd Sefydlog neu Statws Preswlydd Cyn-sefydlog

Mae gan bob dinesydd UE ac aelodau o'u teulu sydd â Statws Preswlydd Sefydlog neu Statws Preswlydd Cyn-sefydlog yr hawl i gael gofal iechyd drwy'r GIG yng Nghymru, boed mewn argyfwng ai peidio. Mae hyn yn cynnwys: gofal iechyd sylfaenol am ddim (yr hawl i gofrestru â meddyg teulu), a gofal iechyd eilaidd (triniaeth mewn ysbyty) am ddim. Mae ganddynt hawl gyfartal i gael mynediad at ofal iechyd am ddim ar yr un sail â dinasyddion y DU sy'n byw yng Nghymru, yn ogystal â hawl i gael cyfieithydd, pe bai angen un, i gyfathrebu gyda staff y GIG, a/neu i ddeall y gofal meddygol a chydsynio iddo.

Bydd dinasyddion yr UE sydd wedi cyflwyno cais ac sy'n aros am y canlyniad yn cael Tystysgrif Ymgeisio y gellir ei defnyddio i brofi bod ganddynt statws gwarchodedig hyd nes y ceir penderfyniad ynglŷn â'u cais.

Dinasyddion yr UE a oedd yn byw yn y DU ar 31 Rhagfyr 2020 nad ydynt wedi cyflwyno cais i'r EUSS

Anogir cleifion i gyflwyno cais i'r Cynllun Preswlydd Sefydlog i Ddinasyddion yr UE os nad ydynt wedi gwneud hynny'n barod. Os na all y claf gyflwyno tystiolaeth ei fod yn breswlydd arferol, ac os nad oes unrhyw eithriad arall yn berthnasol, yna gellir codi tâl arno.

Dinasyddion yr UE a gyrhaeddodd am y tro cyntaf ar, neu ar ôl, 1 Ionawr 2021

Cynllun seiliedig ar breswyliaeth yw'r GIG, a rhaid i bobl fod yn "breswylwyr arferol" yng Nghymru er mwyn cael mynediad digyfngiad, rhad ac am ddim, at holl wasanaethau gofal iechyd y GIG, ar yr un sail â dinasyddion y DU sy'n byw yma. Golyga hyn fod yn rhaid iddynt fod â chaniatâd cyfreithiol i fyw yn y DU, a'u bod yn bwriadu aros yma. Fel arfer, caiff pobl heb ganiatâd amhenodol i aros yn y DU eu hystyried yn ymwelwyr tramor.

Ymwelwyr Tymor Byr (ymweliadau sy'n para llai na 6 mis)

Mae rhai agweddau ar ofal iechyd y GIG yn cael eu darparu'n rhad ac am ddim i bawb. Mae'r rhain yn cynnwys gofal sylfaenol gan feddyg teulu, triniaeth frys mewn Adrannau Damweiniau ac Achosion Brys a thriniaeth ar gyfer clefydau heintus (fel COVID-19). Mae trefniadau gofal iechyd cilyddol rhwng y DU a'r UE yn golygu bod Cardiau Yswiriant Iechyd Ewropeaidd (EHIC) yn parhau i fod yn ddilys; rhaid i ddinasyddion yr UE sy'n cyrraedd Cymru fel Ymwelwyr Tymor Byr fod wedi gwneud cais am gerdyn EHIC (www.nhs.uk/using-the-nhs/healthcare-abroad/apply-for-a-free-uk-global-health-insurance-card-ghic/) yn eu gwlad eu hunain cyn teithio i Gymru. Gall dinasyddion yr UE ddefnyddio'u cardiau EHIC i gael triniaeth feddygol angenrheidiol os cododd yr angen amdani yn ystod eu hymweliad â Chymru, a hefyd i gael triniaeth angenrheidiol ar gyfer cyflwr cronig neu gyflwr a oedd yn bod o'r blaen, fel dialysis arennol – a hynny'n rhad ac am ddim.

Ymwelwyr Byrdymor o Wladwriaethau EFTA

O 1 Ionawr 2021, gall dinasyddion Norwyaidd sy'n byw yn Norwy gael mynediad at ofal iechyd meddygol angenrheidiol pan fyddant yn ymweld â'r DU, gan ddefnyddio pasbort Norwyaidd dilys.

O 1 Ionawr 2021, efallai y bydd rhaid i'r rhan fwyaf o ymwelwyr o Wlad yr Iâ a Liechtenstein dalu am ofal iechyd y GIG (oni bai bod esemptiad). Codir tâl o 100% o gyfradd genedlaethol y GIG am unrhyw driniaeth.

O 1 Ionawr 2021, bydd trefniadau gofal iechyd cyfatebol rhwng y DU a'r Swistir yn talu am ofal iechyd a ddaw'n angenrheidiol i wladolion o'r Swistir pan fyddant yn aros dros dro yn y DU, gan ddefnyddio EHIC a roddwyd gan y Wladwriaeth.

Deiliaid Fisa Tymor Hir

Rhaid i ddinasyddion yr UE ac aelodau o'u teulu sy'n ymweld am fwy na 6 mis ac sy'n cyrraedd gyda Fisa Tymor Hir dalu'r 'gordal iechyd mewnfudo' wrth wneud cais am eu fisa. Ar ôl iddynt dalu'r gordal hwn, bydd modd iddynt gael mynediad am ddim at ofal iechyd sylfaenol ac eilaidd y GIG ar yr un sail â phreswylwyr y DU. Rhaid i bobl sy'n trefnu yswiriant meddygol preifat dalu'r gordal hefyd.

Er mwyn cael yr ystod lawn o wasanaethau a ddarperir gan y GIG, dylai dinasyddion yr UE sy'n byw yng Nghymru gofrestru gyda Meddyg Teulu. Gall ymwelwyr tymor byr â Chymru hefyd gofrestru dros dro gyda meddyg teulu. Mater i bractisau meddygon teulu yw penderfynu a fyddant yn cofrestru cleifion ai peidio. Mae gan bractisau meddygon teulu hefyd yr hawl i dderbyn ymwelwyr tymor byr ar sail breifat yn unig, lle bydd yn rhaid i'r claf dalu ffi.

Newid hyd yr estyniad statws cyn-sefydlog i 5 mlynedd

Bydd y Swyddfa Gartref yn cynyddu hyd estyniadau statws cyn-sefydlog o 2 i 5 mlynedd. Bydd hyn yn rhoi sicrwydd ychwanegol i ddeiliaid statws cyn-sefydlog o'u hawliau parhaus, yn sgil y dyfarniad.

Ni fydd hyn yn effeithio ar unrhyw un sydd eisoes â statws preswlydd sefydlog neu sydd wedi dod yn ddinesydd Prydeinig yn y cyfamser.

Sut fydd hyn yn gweithio i ddeiliaid statws cyn-sefydlog?

- Nid oes angen i ddeiliaid statws preswlydd cyn-sefydlog gymryd unrhyw gamau o ganlyniad i'r newid hwn.
- Bydd yr estyniad yn cael ei adlewyrchu yn eu statws digidol a bydd y Swyddfa Gartref yn cysylltu â nhw'n uniongyrchol i roi gwybod iddynt fod hyn wedi'i wneud. Nid oes angen iddynt gysylltu â'r Swyddfa Gartref.
- Rydym yn parhau i annog dinasyddion yr AEE ac aelodau o'u teuluoedd i wneud cais am statws preswlydd sefydlog o dan yr EUSS cyn gynted ag y byddant yn gymwys, i gael cadarnhad sicr o'u hawl i aros yn barhaol yn y DU. Gallwch wneud cais i newid i statws preswlydd sefydlog yn rhad ac am ddim ar www.gov.uk/settled-status-eu-citizens-families/applying-for-settled-status. Mae amrywiaeth eang o gymorth a chefnogaeth ar gael i ymgeiswyr sydd ei hangen.

Dolenni Defnyddiol

Rydw i angen help gyda Statws Preswlydd Sefydlog – Setlo www.settled.org.uk/en/help/

Mae hawliau dinasyddion wedi newid | the3million www.the3million.org.uk/rights-have-changed

Hafan – Yr Awdurdod Monitro Annibynnol ar gyfer Cytundebau Hawliau Dinasyddion
www.ima-citizensrights.org.uk

Cynllun Preswlyo'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE: gwybodaeth i ymgeiswyr hwyr – GOV.UK
www.gov.uk/government/publications/eu-settlement-scheme-information-for-late-applicants/eu-settlement-scheme-information-for-late-applicants

Y Cynllun Preswlyo'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE: canllawiau i weithwyr achosion – GOV.UK
www.gov.uk/government/publications/eu-settlement-scheme-caseworker-guidance

Dinasyddion yr UE – rydym ni eisïau i chi aros yng Nghymru – LLYW.CYMRU
www.llyw.cymru/dinasyddion-ue-yn-nghymru

System fewnfudo sy'n seiliedig ar bwyntiau'r DU: gwybodaeth i ddinasyddion yr UE – GOV.UK
www.gov.uk/guidance/the-uks-points-based-immigration-system-information-for-eu-citizens

Mewnfudo – Cyngor ar Bopeth www.citizensadvice.org.uk/cymraeg/mewnfudo/

Iechyd a gwasanaethau cymdeithasol – LLYW.CYMRU
www.llyw.cymru/ue-cyfnod-pontio-brexit

Fisâu a chanllawiau gweithredol mewnfudo: gwybodaeth fanwl – GOV.UK
www.gov.uk/topic/immigration-operational-guidance

Cwestiynau Cyffredin am Ddinaryddion yr UE a Mynediad at Ofal Iechyd

Mae'r feddygfa'n gofyn am dystiolaeth o'm Statws Preswlydd Sefydlog

Gallwch ddangos prawf o'ch Statws Preswlydd Sefydlog drwy ofyn am god rhannu – Gweld a phrofi eich statws mewn fudo – GOV.UK (www.gov.uk/view-prove-immigration-status)

Mae'r feddygfa'n gwrthod gadael imi gofrestru

Os ydych yn cael trafferth cael eich derbyn gan feddygfa, gall eich Bwrdd Iechyd Lleol eich cofrestru ag un.

A allaf gael help mewn argyfwng neu ddamwain?

Os cewch chi neu aelod o'ch teulu ddamwain neu salwch difrifol sydyn, dylech fynd i'r ysbyty agosaf sydd ag adran Damweiniau ac Achosion Brys sydd am ddim i bawb.

Os yw'n argyfwng difrifol iawn, ffoniwch **999** a gofyn am ambiwlans i fynd â chi i ysbyty. Mae'r gwasanaeth hwn yn rhad ac am ddim a dim ond mewn argyfwng y dylid ei ddefnyddio.

Os ydych yn gallu, fe allech fynd eich hun i'r adran **Damweiniau ac Achosion Brys**.

Peidiwch â defnyddio adrannau Damweiniau ac Achosion Brys ar gyfer mân broblemau meddygol.

Os oes angen help neu gyngor meddygol arnoch ar frys ond nad yw'ch bywyd mewn peryg, ffoniwch **GIG 111**.

A oes rhaid imi dalu am driniaeth feddygol?

Mae gan bob dinesydd UE ac aelodau o'u teulu sydd â Statws Preswlydd Sefydlog neu Statws Preswlydd Cyn-sefydlog yr hawl i gael gofal iechyd drwy'r GIG yng Nghymru, boed mewn argyfwng ai peidio. Mae hyn yn cynnwys: gofal iechyd sylfaenol am ddim (yr hawl i gofrestru gyda meddyg teulu), a gofal iechyd eilaidd am ddim (triniaeth mewn ysbyty).

A allaf gael brechlyn coronafeirws os nad oes gen i rif GIG neu os nad wyf wedi cofrestru â meddygfa?

Rydych yn gymwys am frechlyn COVID-19 am ddim drwy'r GIG. Dyma sut i archebu apwyntiad am frechiad coronafeirws: www.llyw.cymru/cael-prawf-coronafeirws-covid-19

Bydd y brechlyn yn cael ei gynnig ac ar gael i bawb sy'n byw yn y DU, a hynny'n rhad ac am ddim. **Nid oes angen ichi fod wedi cofrestru â meddygfa na bod â rhif GIG i gael y brechlyn.**

A allaf gofrestru â deintyddfa a chael triniaeth am ddim?

Nid oes angen ichi gofrestru â deintyddfa ond dim ond mewn deintyddfa sy'n derbyn cleifion GIG y bydd triniaeth ddeintyddol am ddim ar gael. Gallwch ddod o hyd i ddeintyddfa GIG leol drwy chwilio yn eich ardal leol ar wefan Galw Iechyd Cymru (www.gig.cymru/). Os oes angen triniaeth ddeintyddol frys arnoch, gallwch gysylltu â'r llinell gymorth ar gyfer gwasanaethau deintyddol drwy (www.111.wales.nhs.uk/localservices/dentistinformation/?locale=cy&term=A).

Mae angen cymorth arnaf ar gyfer fy iechyd meddwl

Mae'n bosib' y gall eich meddyg teulu ddod o hyd i gymorth arbenigol ichi. Os hoffech siarad â rhywun am y problemau hyn, mae'r Samariaid (www.samaritans.org/) yn cynnig gwasanaeth ffôn cyfrinachol am ddim, 24 awr y dydd, bob dydd drwy'r flwyddyn. Gallwch eu ffonio ar **116 123**.

Gall plant a phobl ifanc hefyd ddioddef problemau iechyd meddwl neu les. Mae gan ysgolion uwchradd wasanaethau cwnsela y gall disgyblion eu defnyddio os ydyn nhw'n teimlo'n bryderus neu'n ansicr.

Rwy'n feichiog, a allaf gael cymorth gan y GIG?

Dylech ddweud wrth eich meddyg teulu eich bod yn feichiog er mwyn cael cymorth gan fydwraig GIG yn ystod eich beichiogrwydd.